

SERRA

742

OCTUBRE 2021 • 6,10 €

D'OR

Any Chomón. Més que un homenatge
Miquel Martí Freixas

Indult o amnistia?

Bernabé Dalmau

Serés: l'obstinació per desxifrar el món

Anna Ballbona

Sebastià Herreros, mestre vexil·lòleg

Jordi Avià

El secret del lleó de la Metro

Albert Beorlegui i Tous

Rosa M. Piñol, periodisme de fidelitat a la llengua

Jaume Fabre

Memòries de l'arquitectura obrera

David H. Falagán

Posseir la matèria. «Sutura», de Dolors Miquel

Lluïsa Julià

Víctor García de Gomar, director artístic del Liceu

Maria Eugènia Perea Virgili

Sebastià Herreros mestre vexil·lòleg

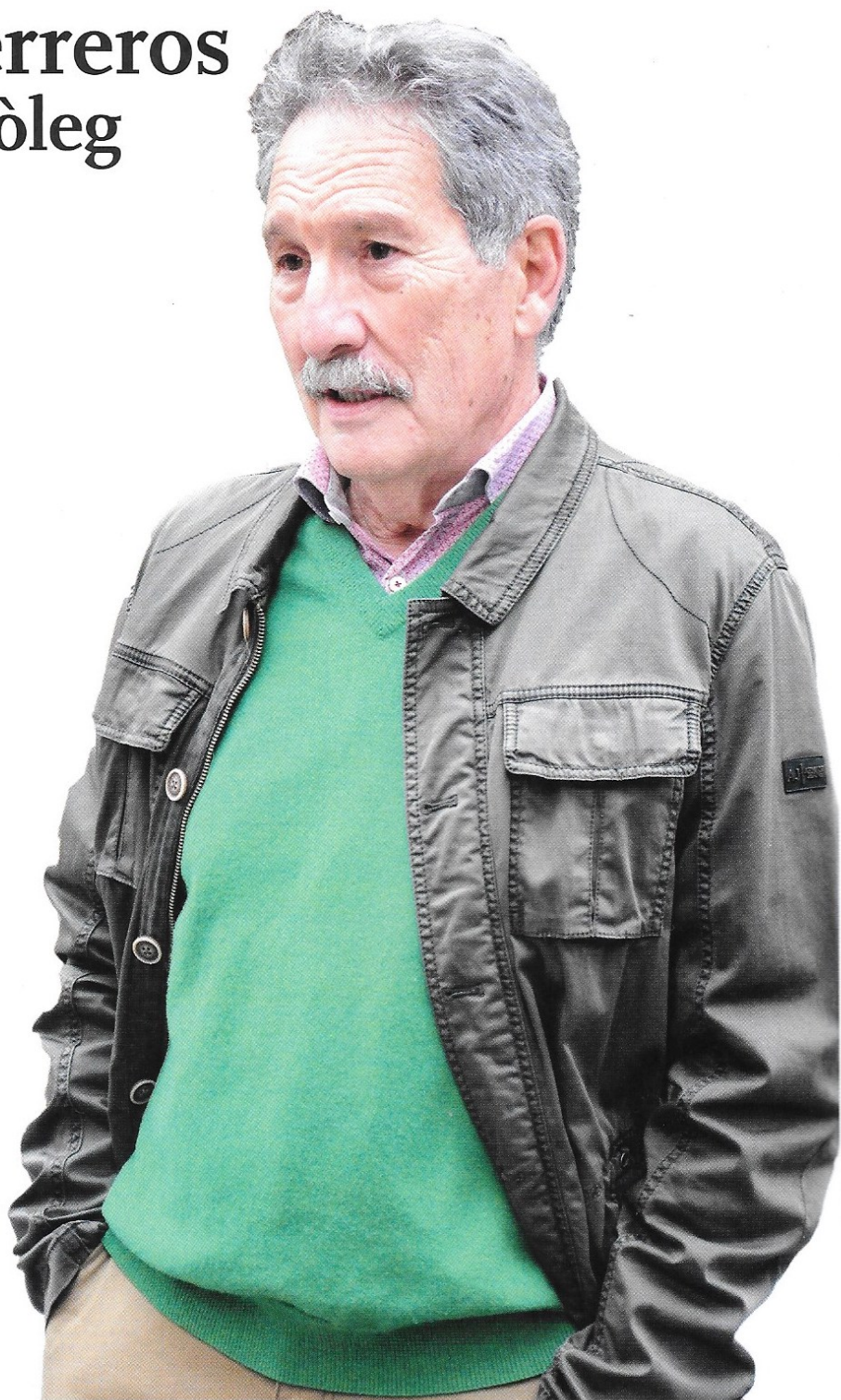
per Jordi Avià

Fotos entrevista:
Lídia Gargallo Sabella

«La veritat és que l'heràldica ha tingut consideració des d'antic, mentre que l'estudi de les banderes és un fenomen molt més modern.»

«Les banderes són símbols i colors i serveixen per a identificar-se [...]. El concepte de bandera territorial apareix més tard, amb la República Francesa.»

«El món de les banderes fora d'Espanya era una cosa molt més normalitzada i apolítica.»

Sebastià Herreros (1943, Barcelona) és un dels vexil·lòlegs més reconeguts internacionalment. Fundador de les societats espanyola i catalana de vexil·lologia, autor de nombrosos estudis, ha representat Catalunya a molts congressos arreu del món. Xerrem durant prop de tres hores de draps i altres teles amb ell i l'Anna Galán, la seva muller i també experta vexil·lòloga, al barri de la Marina de Sants de Barcelona. Us presentem una versió destil·lada d'aquesta llarga conversa.

Comencem: què és la vexil·lologia i quina relació té amb l'heràldica?

És una ciència auxiliar de la història, com també ho són l'heràldica, la sigil·lografia o la numismàtica. L'heràldica té relació amb la vexil·lologia, perquè totes dues disciplines tracten sobre símbols de persones, d'entitats o de països. De fet, a l'origen tenim un drap dalt d'un pal que té una funció d'identificació i posicional, és el «soc aquí», i és més tard quan els elements gràfics es desplacen avall i se situen a les armadures. Per tant, és primer la bandera que l'escut. Ambdues disciplines parlen de simbologia; comuniquen, és allò que ara en diem semiòtica. La veritat és que l'heràldica ha tingut consideració des d'antic, mentre que l'estudi de les banderes és un fenomen molt més modern. Dit això, no hi ha d'haver cap supeditació de l'una sobre l'altra.

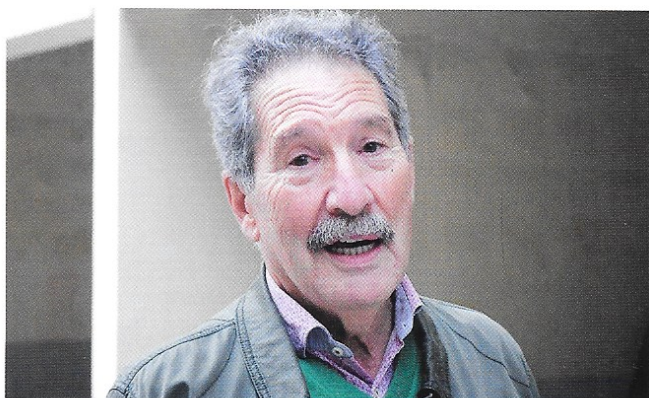
Per a què serveixen les banderes i què fa un vexil·lòleg?

Les banderes són símbols i colors i serveixen per a identificar-se. Tots hem vist grups de turistes al voltant d'un guia que duu un pal amb una petita bandera. Hem d'entendre que fins a la Revolució Francesa les banderes són personals o dinàstiques. Per exemple, durant el regnat de Carles III, massa vaixells espanyols són enfonsats perquè usen la mateixa bandera que altres nacions també regides pels Borbons. Aquest monarca promou la creació d'una bandera pròpia per als seus vaixells. El concepte de bandera territorial apareix més tard, amb la República Francesa.

La feina d'un vexil·lòleg? Investigar, comunicar, dissenyar... Pel que fa al disseny, existeixen criteris i recomanacions com les que dicten Ted Kaye, des de la NAVA (North American Vexillological Association) o William Crampton, que fou un eminent vexil·lòleg anglès i creador del Flag Institute, que és l'entitat vexil·lògica britànica, molt lligada a la politologia i que indexa les banderes legals britàniques.

Molta gent probablement tindrà el record d'infantesa d'aquells diccionaris dins dels quals et trobaves un plec d'il·lustracions en color, entre les quals l'estesa de banderes dels estats del món. No era tan sols l'esplendor d'aquelles tintes saturades, també hi havia el poder evocatiu de terres i països exòtics. Com et vas iniciar en la vexil·lologia?

M'agrada la geografia, la història, la numismàtica, la genealogia... Moltes coses! Un dia, baixant pel passeig de Gràcia, a la Llibreria Francesa hi vaig veure el *Flags of the World* del capità Barraclough. El vaig agafar. Tot en anglès, i en aquella època el meu anglès era bastant tou. Era un llibre amb poques imatges, no era barat, i alesh-

«Una bandera ha de ser simple, distintiva, fàcil d'identificar i també ha de respondre a allò que simbolitza: un estat, un municipi, un grup o una persona.»

«El primer drap conservat amb les quatre faixes és la bandera de Jaume I [...]. L'estelada és una bandera molt més política.»

«Amb l'ACV, continuem duent Catalunya a tot el món.»

res jo no tenia gaires diners. Vaig continuar baixant i a l'altre xamfrà hi havia la Llibreria Occidente. A l'aparador tenien un altre llibre, el *The International Flag Book in Colour*, d'un autor danès, Christian Fog Pedersen. Amb més imatges, en color —com indica el seu títol—, escrit amb un llenguatge més fàcil i sintètic, i... més barat. Me'l vaig comprar. L'autor esmentava altres estudiosos com Karl Fachinger, Ottfried Neubecker, Louis Mühlemann i Whitney Smith, i comentava que aquest darrer publicava un butlletí trimestral, *The Flag Bulletin*, publicació que considerava indispensable per a qualsevol persona interessada en les banderes. Vaig dir-me: que bé, hi ha un camí, una via. A través de la Comercial Atheneum vaig tractar de fer-me'n subscriptor, però no ens en vam sortir. Al final, des de la Llibreria Francesa ho vam aconseguir i vaig rebre una resposta de Smith.

El primer vexil·lòleg modern fou Whitney Smith. El vas conèixer bé, oi?

És el creador del mot *Vexillology*, que prové del terme *Vexillum*, una mena de bandera usada a l'Imperi romà. Quan va veure que m'havia subscrit al seu *The Flag Bulletin* em va enviar una carta dient: molt bé, però has pensat a crear una associació a Espanya, aplegant tots els estudiosos? Perquè la persona a qui li agraden les banderes acostuma a estar sola, investigant amb els seus llibres. Ara, Internet ens ha obert totes les llibreries del món, però abans òbviament no era així. Quan vaig comprar aquests llibres, va canviar la meva visió sobre les banderes.

Li vaig demanar a Whitney si tenia cap conegut, i em va posar en contacte amb una sèrie de gent de l'Estat espa-

nyol. Un era Carlos Fernández Espeso, que era diplomàtic i en aquell moment estava destinat a París. En Carlos ja havia publicat un article al *The Flag Bulletin* i ens duia a tots uns quants anys d'avantatge. A partir d'aquí vaig contactar amb el Museo Naval, la Biblioteca Nacional i la Real Academia de la Historia. Des d'un nucli inicial i amb la col·laboració de Vicente de Cadenas y Vicent vam crear la Sociedad Española de Vexilología, la SEV.

A Catalunya, molta gent identifica les banderes com una cosa rànica, encara que, paradoxalment, una bandera com la de la CNT ha tingut molt èxit internacional.

Sí, i per cert, aquesta bandera la va dissenyar Joan Garcia Oliver. A Espanya tot és més polititzat, però quan vam començar a viatjar arreu, per exemple al Congrés de Viena del 1979, que és on vam conèixer Smith i Neubecker, ens vam adonar que el món de les banderes fora d'Espanya era una cosa molt més normalitzada i apolítica.

A l'XI Congrés Internacional de Vexil·lologia de Madrid del 1985, del qual jo era el president, érem unes dotze persones en un bar de la Gran Vía. Entre nosaltres hi havia un militar que va començar a malparlar de la democràcia espanyola: «Y me diréis: a ver, ¿cuántos demócratas están sentados en esta mesa?» Només la meva dona i jo vam alçar la mà. Era un alt càrrec del Museo del Ejército. És clar que hi havia gent que, pel seu càrrec, com aquell militar, anava als congressos, però hi havia, i encara hi ha, molts companys de la SEV que fan bons estudis i que no tenien res a veure amb aquests personatges.

San Francisco, Califòrnia,
EUA, 1987. 12è Congrés
Internacional de Vexil·lologia.
Hissat de la bandera catalana
al jardí de la University of San
Francisco, en la cerimònia
d'inauguració del Congrés.

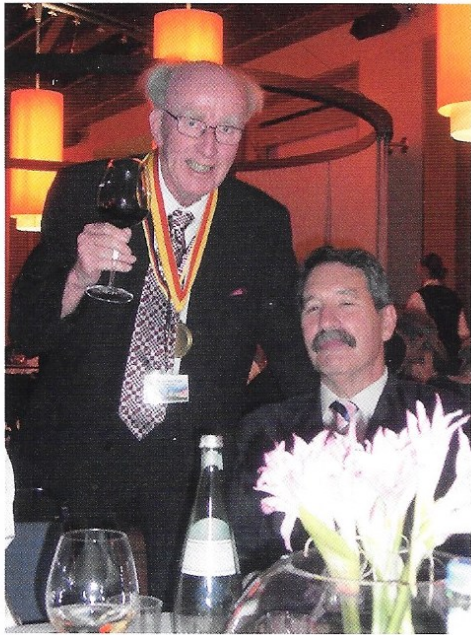

II Conferència Europea
d'Heràldica i Vexil·lologia.
Cieszyn, Polònia. 2014.
Amb Anna Galan,
presidenta de l'Associació
Catalana de Vexil·lologia.

26è Congrés Internacional de
Vexil·lologia. Sydney, Nova
Gal·les del Sud, Austràlia.
2015. Banderes catalana, de
l'ACV i de Noruega.

22è Congrés Internacional de Vexil·lologia. Berlín, Alemanya. 2007. Amb Christian Fogd Pedersen (Dinamarca).

Jo continuo sent membre de la SEV. Fins i tot vaig ser-ne president i l'Anna n'havia estat secretària. Tinc les meves idees i no me n'amago, però cal no barrejar la política amb les banderes.

Les banderes representen estats, nacions, tenen un origen personal, però, com tot, han evolucionat pel que fa a esquemes, cromatisme i usos.

Al llibre de Ted Kaye *Good Flag, Bad Flag* s'analitzen les banderes en funció de la seva efectivitat. Una bandera ha de ser simple, distintiva, fàcil d'identificar i també ha de respondre a allò que simbolitza: un estat, un municipi, un grup o una persona. El que vols és que una bandera es vegi de lluny i t'identifiqui. Amb la Revolució Francesa, apareixen les banderes que segueixen un disseny esquemàtic, perquè abans duïen un escut heràldic, cosa que les feia poc distintives. És un dels canvis més radicals en vexil·lologia. En una guerra no et pots permetre que et confonguin amb un altre.

Pel que fa al cromatisme, ara podem fer una bandera amb el color que vulguem, però això no sempre ha estat així.

Per crear una bandera es depenia de la disposició de pigments, més o menys assequibles. El porpra, per exemple, era un tint utilitzat per les classes altes, ja que era car d'obtenir. Tenim el porpra cardenalici, que de fet ha conservat el nom encara que el color ha anat evolucionant cap al vermell. El Vaticà ha aconseguit una cosa que en heràldica seria impossible: groc i blanc. Als colors els hem donat una significació, i en aquest cas blanc i groc signifiquen pau i tranquil·litat. A partir de la Revolució Francesa, l'esquema de bandera tricolor s'escampa. Què

fan els italians? Canviant el blau per un verd obtenen una bandera pròpia, però alhora referenciada als valors republicans.

Les banderes tenen proporcions diferents. La bandera britànica té una proporció 1:2, és a dir, una part d'alt i dues de llarg, diferent de la bandera francesa, per exemple, que és 2:3.

Cada país tria el format que vol. Vam ser a Londres al bicentenari de la Union Act del 1801, és a dir, de la incorporació d'Irlanda i, per tant, de l'afegitó de la creu irlandesa a la Union Jack, i que constitueix des d'aleshores, i en aquesta versió, la bandera vigent del Regne Unit. És una bandera excel·lent, i de difícil construcció, ja que està dissenyada de manera que les creus d'Irlanda i d'Escòcia no es trepitgin. Si ens hi fixem, notarem que, a cada quarter, l'esquema de superposició canvia subtilment. Una solució sofisticada pel que fa al simbolisme i amb un resultat plàstic indiscutiblement atractiu. És clar que la creu d'Anglaterra, la de Sant Jordi, va al davant de totes...

Parlem de l'antiguitat de la senyera.

El primer drap conservat amb les quatre faixes és la bandera de Jaume I, l'anomenat Penó de la Conquesta, que es troba a l'Arxiu Històric Municipal de València. Un periodista i historiador italià, Bruno Cianci, al seu llibre *La stoffa delle nazioni* (La tela de les nacions), assegura que físicament és la bandera més antiga. Fins i tot és anterior a la danesa, la Dannebrog.

Normalment diem les quatre barres, la quadribarrada...

Podem dir quadribarrada perquè és el nom popular, i no hi ha cap problema en això, però tècnicament són faixes. En heràldica i vexil·lologia, una barra és una diagonal. Quan descrivim la senyera —tota bandera s'ha de poder descriure amb paraules i de forma succinta— cal especificar quatre faixes iguals, encara que històricament hi hagi hagut variacions pel que fa al nombre i que, encara avui dia, no existeixi cap reglament que ho certifiqui ni tampoc en determini els colors.

Així, doncs, la Generalitat no ha fet la feina?

L'Associació Catalana de Vexil·lologia (ACV), ja fa molts anys, va presentar una proposta parlamentària a través de Miquel Coll i Alentorn, i així va quedar. En proposta.

Darrerament, la senyera ha quedat eclipsada per l'estelada. Quina creus que hauria de ser la bandera en un eventual Estat català?

Catalunya ha tingut una bandera des del principi de l'edat mitjana, té quatre faixes i prou. Vicenç Albert Ballester, que va dissenyar l'estelada, ho deixa ben clar: «La ban-

dera catalana sense estels, sense blaus, però amb tots els honors, ben alta, ben dreta i ben sola.» L'estelada és una bandera molt més política. En el seu origen trobem un grup de catalans a Cuba que redacten una Constitució provisional. Afegeixen a la senyera un triangle blau i un estel blanc, com a la de Cuba. És el model de la bandera de l'estel solitari, la Lone Star Flag de Texas. A l'estelada, a cap de les estelades, no li donaria cap reconeixement, ja que són banderes partidistes.

Quins són els orígens de l'ACV?

Des de la SEV vam decidir que hi hauria reunions per grups a les respectives autonomies. El grup català va ser el primer a constituir-se. Un dels nostres objectius era difondre la vexil·lologia d'una manera científica. I era molt difícil de fer-ho a Catalunya dins d'una associació espanyola. Així, el 1981 vam crear l'ACV amb Joan Ainaud de Lasarte, Armand de Fluvià i Josep Porter-Moix.

Quines banderes ha fet l'ACV?

Vam començar amb la bandera de Figueres, i hem fet un centenar de banderes municipals més. És una de les funcions de la nostra associació.

Parlem de Vexil·la Catalana, el butlletí de l'ACV.

Hem tingut tres etapes. La primera amb un butlletí, una de segona amb fitxes personalitzades i ara en comencem una de tercera amb un butlletí trimestral electrònic. Aquesta publicació la podem enviar arreu i, per tant, amb l'ACV, continuem duent Catalunya a tot el món.

Pel que fa a la legislació de banderes de la Generalitat, què en penses?

Que no és l'adequada, cada ajuntament hauria de poder aprovar la seva bandera sense demanar autorització a ningú. Per exemple, la bandera de Figueres va ser apadrinada per Marta Ferrusola, però no és oficial. Per què? Perquè els processos burocràtics de presentació a la Generalitat no hi ajuden. Un cas paradigmàtic: el de Mataró. Com que Mataró té un escut amb una mata de romaní (Mata-Ro) i els quatre pals, segons el reglament, la bandera només pot incorporar els colors i els elements d'aquest escut. Ara bé, una bandera d'ús popular és la de l'antiga província marítima, de 1845, una bandera blau marí amb una creu vermella al mig. Doncs no es pot oficialitzar. Ja vam tenir una reunió telemàtica —la pandèmia obliga— amb la Generalitat per tal de reformar aquesta normativa en la qual proposàvem unes modificacions ben concretes. Ja veurem...

Tens una col·lecció important de llibres vexil·lògics.

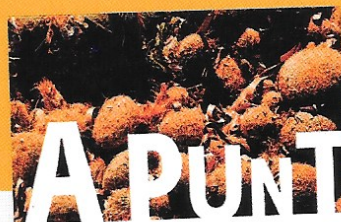
Després de quaranta-cinc anys he aplegat una bona quantitat de llibres en diferents llengües. Una idea que tenia, de fa temps, és que aquest material hauria d'anar a parar a una biblioteca especialitzada en vexil·lologia. De fet, només n'existeix una d'aquest tema a Europa, que és la William Crampton Library, a Hull, Anglaterra. Crear una biblioteca és la manera més lògica de compartir tota aquesta cultura i posar-la a l'abast de tothom. Ja hem aconseguit signar un protocol amb l'Ajuntament de Sant Climent de Llobregat que ens permet mantenir la unitat de la col·lecció i fer la cessió a la nova biblioteca Ca l'Altisent, inaugurada el passat 22 de maig, de tots els llibres que les dimensions de la biblioteca permetin, i això convertirà aquesta biblioteca en la més ben documentada en vexil·lologia de tot Catalunya i de tot Espanya.

A PUNT

ALBERT VILAGRASA (coord.)

Quart curs del nou mètode de català per a adolescents i adults «A punt». Les unitats presenten una estructura clara, els objectius de les quals estan ben definits i totes compten amb un apartat de lèxic i fonètica i un de contingut sociocultural.

Tot amb un disseny molt atractiu i amb il·lustracions i fotografies que acompanyen el text.

TAMBÉ EN VERSIÓ DIGITAL INTERACTIVA!

Publicacions de l'Abadia de Montserrat · 93 245 03 03 · apunt@pamsa.cat · www.pamsa.cat